

Burgerjaarverslag 2014

Inleiding

Eind 2012 hebben enkele Zutphense burgers de Coöperatie Atelier3D – Duurzaam Denken en Doen (A3D) opgericht met het doel het duurzaamheidsproces in Zutphen te stimuleren. Niet door zelf allerlei nieuwe initiatieven te ontplooiën, want er gebeurt al heel veel in Zutphen. Maar door bestaande initiatieven te ondersteunen en te verbinden aan andere, zodat er in kortere tijd meer wordt bereikt.

Inmiddels hebben zich circa 80 maatschappelijke organisaties, scholen, zzp-ers en bedrijven bij A3D aangesloten. Samen hebben ze in 2014 de eerste schreden gezet op het pad van samenwerking in coöperatieve vorm. Wat hebben zij het afgelopen jaar voor de Zutphense samenleving op het gebied van duurzaamheid gepresteerd? In dit jaarverslag leggen we verantwoording af aan de burgers van Zutphen.

Jeugd- en schooltuinen

Zutphen kent vanaf 1923 het fenomeen schooltuin. Het is destijds opgezet om Zutphense kinderen bij te voeden. In de loop van de tijd hebben de tuinen een educatieve invulling gekregen. Vanaf de jaren-70 zijn de tuinen gevestigd aan de Harenbergweg onder de naam De Kaardebol. Naast de klassieke schooltuin, waarbij kinderen onder schooltijd tuinieren, is daar de jeugdtuin ontstaan. Die is bestemd voor kinderen die na schooltijd als hobby willen tuinieren.

Atelier3D zet de traditie van school- en jeugdtuinen voort, nu onder de nieuwe naam De Kas. In 2014 hebben in het groeiseizoen 2 scholen op De Kas een tuin gehuurd: OBS De Waaier (30 kinderen uit groep 6, verdeeld over 14 tuintjes en begeleid door 5 vrijwilligers) en Vrije school De Berkel (20 kinderen uit groep 2 met eigen begeleiding). De leerlingen van De Berkel deden ook aan vuur maken en brood bakken op het middeleeuws erf.

Aan de jeugdtuinen hebben in 2014 112 kinderen deelgenomen. De kinderen komen van alle Zutphense basisscholen. De begeleiding was in handen van 16 vrijwilligers. De coördinatie van zowel de school- als de jeugdtuinen was in handen van Miriam Porte. Zij voerde haar werkzaamheden uit namens A3D-lid Urtica De Vijfsprong.

- Coördinatie: Urtica De Vijfsprong (Mirjam Porte)

Helbergen

In 2013 is A3D samen met Vrije school De Berkel (VO) begonnen aan het project Helbergen. Op een deel van dit voormalige voetbalterrein zullen over een tiental jaren huizen worden gebouwd. Voor de tussenliggende periode zocht de gemeente een tijdelijke bestemming. A3D en De Berkel hebben stadslandbouw voorgesteld en dat wordt het nu ook. In 2014 is de coalitie met enkele organisaties en ondernemers uitgebreid, waaronder de A3D-leden Rurealis en Permacultuur Centrum Nederland. A3D heeft inmiddels haar rol overgedaan aan Rurealis. De groep functioneert nu onder de naam Stichting Stadsgoed Helbergen (www.stadsgoedhelbergen.nl) en is bezig het gebied in het inrichten.

- Coördinatie: Rurealis (Petra Vervoort)

Duurzaamheidscoach

Om de verbinding tussen de scholen en Atelier3D optimaal te laten verlopen heeft A3D in 2014 een duurzaamheidscoach aangesteld. De duurzaamheidscoach 'haalt' bij de scholen hun vraag op over duurzaamheidseducatie en verbindt deze met partijen die in die vraag kunnen voorzien. Dat kunnen zowel A3D leden als niet-leden zijn. In 2014 heeft de duurzaamheidscoach overleg gevoerd met alle schooldirecties en is een aanzet gemaakt om de daaruit voortkomende vragen te realiseren.

- Coördinatie: De Passie-fabriek (WendyDienske)

Duurzame Donderdagen

Duurzame donderdagen informeren en inspireren; dat is de bedoeling. In 2014 is op 13 donderdagen een duurzame donderdag georganiseerd. Op deze dagen vond 's avonds een interactieve lezing plaats. De lezingen kenmerkten zich allemaal door informatie uitwisseling en gesprek. Gemiddeld bezochten 10-15 mensen de lezingen, met een uitschieter van meer dan 50 mensen bij de duurzame donderdag over de deeleconomie op 4 december.

- Coördinatie: MarcoMeurinkMarketingconsultancy(MarcoMeurink)

Middeleeuws erf

Op het terrein van De Kas bevindt zich het Historisch Erf met de naam Erve Eme. De huizen op Erve Eme zijn gebaseerd op de opgravingen die in 1998 en 1999 in Zutphen hebben plaatsgevonden, op slechts enkele honderden meters afstand van het huidige historische erf. In 2006 zijn de boerderijen gebouwd aan de hand van de plattegronden van de grondsporen. A3D heeft in 2014 de groep Archeologie Beleven bereid gevonden het erf door te ontwikkelen tot een kleine Merovingische nederzetting uit de periode 500 – 700 na Christus. Naast de kleine boerderij uit de 5de eeuw na Christus en de grotere boerderij uit de 6de eeuw zijn nieuwe bouwwerken verschenen, waaronder een smederij en een hutkom. Verder zijn er een pottenbakker en een brongsieter actief, zodat onze verbeelding van Eme voor de regio een belangrijk ambachtscentrum zou zijn. Aldus ontwikkelt Erve Eme zich tot een bijzondere Zutphense publiekstrekker.

- Coördinatie: Archeologie Beleven (Robert Wimmers)

De glazen kas

De glazen kas heeft in 2014 een onverwachte bestemming gekregen. Functioneerde ze voorheen als opweekruimte voor planten, rommelhok en werkplaats voor de cliënten van Zozijn, na de brand heeft ze zich ontwikkeld tot multifunctioneel ontmoetingscentrum. Rondom de door A3D-lid Oosterveld Restauratie gebouwde leemkachel hebben we ons nieuwe hoofdkwartier opgetrokken. Hier komen alle mensen samen, oud en jong, gezond en minder gezond, met en zonder werk, hoog en laag opgeleid, allochtoon en autochtoon, vrijwilliger en professional. Dat zorgt voor een bijzondere dynamiek vol onverwachte contacten en nieuwe initiatieven. Werden vroeger kleine plantjes vanuit de kas in de grote tuin uitgezet, nu ontkiemen er duurzame ideeën die in de bredere samenleving worden toegepast. Vandaar dat we als naam voor het hele complex hebben gekozen: De Kas. De dynamiek wordt nog versterkt door het mooiste terras van Zutphen, dat we met dank aan Wessels voor de kas hebben aangelegd.

- Coördinatie: MOOI Informatiebeheer (John Verheijden)

Zwerfafvalproject

De gemeente Zutphen voert al jarenlang strijd tegen het zwerfafval in de gemeente. Veroorzakers van zwerfafval zijn helaas vaak jongeren op de beruchte snoeproutes, maar ook mensen die achteloos afval weggooien. De beste manier om zwerfafval te bestrijden is de jeugd leren hun afval niet op straat te gooien, maar het in de afvalbak te stoppen of thuis of op school te scheiden. Landelijk is er een lobby gaande om het statiegeld af te schaffen. Het bedrijfsleven neemt echter wel deels haar verantwoordelijkheid door geld voor het opruimen van zwerfafval aan gemeenten ter beschikking te stellen. Met dit geld kunnen gemeenten beleid voeren om zwerfafval te bestrijden. Een deel van dit budget is aangewend om via A3D een project op te zetten voor basisscholen.

Het project is in oktober 2014 gestart en loopt door tot de zomervakantie. Om het voor scholen aantrekkelijk te maken is het inhoudelijk wat breder getrokken. Het is gekoppeld aan diverse thema's waaronder afvalinzameling, natuureducatie en bijvoorbeeld zorg voor de omgeving maar ook aan actuele thema's zoals de plastic soep in de oceanen en het hergebruik van grondstoffen. Dat maakt het voor scholen makkelijker om het in te passen in de lespakketten. Ook de oudere lespakketten van De Kaardebol worden opgenomen in het programma. Deze worden up-to-date gemaakt, zodat ze weer een tijd mee kunnen.

- Coördinatie: De Kleine Kaardebol – Natuur- en milieueducatie (Jouck Iedema) en Energiekracht (Hans Kostense)

Onderzoek Energiewinkel

MOOI Informatiebeheer en Ton Swagten – duurzaamheid projectleiding en communicatieadvies, beiden A3D, hebben een onderzoek gedaan voor ZET Energie, ook A3D, en Lochem Energie naar de kansen voor een energiewinkel. De energiecoöperaties willen dit middel inzetten om de bewoners in Zutphen en Lochem beter te bereiken om ze onder meer te kunnen bedienen op het gebied van energiebesparing en opwekking. Het onderzoek is op te vragen bij ZET Energie. In 2015 zal aan de hand van het rapport begonnen worden met de daadwerkelijke inrichting van de waarschijnlijk mobiele winkel.

- Coördinatie: Ton Swagten – duurzaamheid projectleiding en communicatieadvies (Ton Swagten) en MOOI Informatiebeheer (John Verheijden)

Onderzoek infrastructuur voedsel

Een student van Universiteit Wageningen heeft op ons verzoek een onderzoek gedaan naar de voedselinfrastructuur rondom Zutphen. In het onderzoek zijn een aantal partijen geïnterviewd, die een rol spelen in de lokale voedselketen: de producent in het buitengebied, de vervoerder, de wederverkoper en de consument. Vooral is gekeken welke kansen er zijn om de bestaande infrastructuur voor donkergroene producten (100% duurzaam) kan worden uitgebreid met lichtgroene (iets minder duurzaam), zodat het voedselaanbod uit de regio voor de Zutphense consument kan worden verhoogd. Zo'n uitbreiding levert flinke milieuwinst op omdat er minder vervoerskosten zijn. De resultaten van het onderzoek worden gebruikt door onze Werkgroep Voedsel ter realisatie van een duurzamere voedselvoorziening in Zutphen.

- Coördinatie: MOOI Informatiebeheer (John Verheijden)

Stripactie

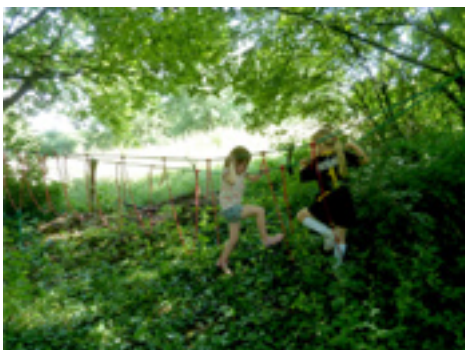
Op de dag van duurzaamheid 10 oktober 2014 is de stripactie gestart in samenwerking met ZET Energie. Gedurende deze actie gaan leden van A3D bij inwoners van Zutphen gratis deuren voorzien van tochtstrips. Hiermee besparen de bewoners direct op energie en ontstaat gedurende het aanbrengen van strips een gesprek over energie, energiebesparing en wat mensen daar zelf aan kunnen doen. Dat heeft al tot verschillende vervolgacties van bewoners geleid. De actie is gestart in Waterkwartier en Zuidwijken. Inmiddels komen vanuit de gehele stad aanvragen voor de actie. De bedoeling is om in totaal 10.000 meter tochtstrip aan te brengen.

- Coördinatie: Biotanken (Peter Steerneman)
- Winkeldeuren • Coördinatie: la Cometa (Laury Schepers)

Evenementen

Besef van het belang van een duurzame samenleving ontstaat het makkelijkst wanneer er niet over duurzaamheid wordt gesproken. Daarom organiseerde A3D in 2014 verschillende evenementen en activiteiten ter lering ende vermaeck. In samenwerking met Natuurmonumenten is een Wilde Buitendag georganiseerd. Aan deze dag werd landelijke bekendheid gegeven en maakten met name kinderen op een speelse manier kennis met de natuur op het terrein van de Kas. A3D-leden actief op het terrein van De Kas organiseerden De Oersprong, een dag vol natuurbelevingen. Ook waren ze betrokken bij de uitvoering van de Nationale Buitenspeeldag. Zo maakten honderden kinderen en hun ouders uit Zutphen en omgeving kennis met het middeleeuws erf en de tuinen.

- Coördinatie: De Oersprong: Kwekerij Buitenboel (Annemieke Spijker), Nationale Buitenspeeldag: Stichting Ecologisch Stadspark Zutphen (Christina Oosterhoff), Wilde Buitendag: Ton Swagten – duurzaamheid projectleiding en communicatieadvies (Ton Swagten)

Vrijwilligers

Het duurzaamheidsproces dat A3D wil aanjagen en welk moet leiden tot een duurzamer Zutphen, kan niet zonder vrijwilligers. Aan het begin van het jaar telde A3D 19 vrijwilligers. De meeste daarvan zijn overgekomen uit het vrijwilligerscollectief dat aan De Kaardebol was verbonden en zijn werkzaam in de tuinen. Mede door hun bijdragen, gestoeld op jarenlange ervaringen met het terrein, verliep de overgang van gemeente naar A3D vloeiend. In de loop van het jaar zijn er enkele tientallen vrijwilligers bijgekomen. Op oudjaarsdag stond de teller op 41.

- Coördinatie: MOOI Informatiebeheer (John Verheijden)

Zorg, re-integratie en dagbesteding

Op het terrein van De Kas zijn verschillende zorgvragers actief onder begeleiding van A3D-leden. Daaronder mensen met een zware indicatie die intensieve begeleiding krijgen (pgb-cliënten), uitgevoerd door A3D-lid 3Dzorg. Anderen verrichten vrijwilligerswerk dat hen een zinvolle dagbesteding geeft en maakt dat zij erbij horen en een waardevolle bijdrage aan de samenleving leveren. Weer anderen participeren vanuit het project Werkcarrousel Zutphen waarin A3D participeert. Dit project geeft mensen een werkervaringsplaats bij verschillende werkgevers om zo weer arbeidsritme op te doen en werkervaring te verkrijgen als gastheer of gastvrouw.

- Coördinatie: pgb-cliënten: 3Dzorg (Mark van den Brink), overige zorgvragers: Urtica De Vijfsprong (Mirjam Porte), Kwekerij Buitenboel (Annemieke Spijker), MOOI Informatiebeheer (John Verheijden)

Organisatie en bestuur

In 2012 kende A3D 4 leden. In 2013 zijn er 24 bijgekomen. Eind 2014 stond de teller op 81. Daaronder bevinden zich 20 basisscholen, 15 maatschappelijke organisaties, 37 zzp-ers en enkele bedrijven. In juli is het oprichtingsbestuur vervangen door een 6-koppig bestuur gekozen door en uit de leden. Ook is er de ledenraad in het leven geroepen, het hoogste orgaan van de coöperatie. Het nieuwe bestuur is zich meteen gaan inspannen om de organisatie verder op poten te zetten. Daarbij zijn als prioriteiten geformuleerd: profilering & imago A3D, financiële stabiliteit, verbinden met vraag uit de samenleving, draagvlak A3D vergroten, professionaliseren van de organisatie, realiseren herbouw gebouw. Elke prioriteit kent haar eigen inbedding in A3D, de actualiteit en belang voor Atelier3D als stabiele en dynamische partner op weg naar een duurzame samenleving. Binnen de beschikbare tijd was het soms worstelen om iedere prioriteit voldoende aandacht te geven.

Coördinatie: Bureau Duin (Ronald Duin)

Toekomst

De toekomst van A3D staat in het teken van het verder uitslaan van onze vleugels in en buiten Zutphen en tot volle wasdom brengen van het herbouwde hoofdgebouw. Gedurende de herbouw van het hoofdgebouw zijn de activiteiten op en om het terrein van De Kas geconcentreerd. Na oplevering van het hoofdgebouw kan het volledige potentieel van gebouw en terrein worden benut. Dan zijn we in staat complete arrangementen aan te bieden waarin de samenhang van terrein (tuinen, voedselproductie, middeleeuws erf) en het hoofdgebouw (grand-cafe, kookstudio, veldwerklokaal en vergader- en werkruimten) geïntegreerd kan worden. Dat vormt de basis waarin leden en derden elkaar ontmoeten en inspireren tot een duurzame samenleving. Binnen A3D is veel expertise en ervaring over duurzaamheid en transformatieprocessen. Die expertise en ervaring gaat veel breder ingezet worden. Daartoe laat A3D zien wat ze in huis heeft en participeert actief in allerlei initiatieven en ontwikkelingen. Reeds nu zijn we een gekende partner. Dat gaan we verdiepen en verbreden.

